

4. Ukraine 2024 Report. European Commission. Brussels, 30.10.2024.
URL: [https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-](https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf)

[50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf](https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf)

5. Jackson D.; Huss O.; Keudel O. Розвиток запобігання корупції в Україні: конструктивний підхід. Bergen: U4 AntiCorruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute, 2024. URL: <https://www.u4.no/publications/advancing-anti-corruption-in-ukraine-a-constructive-prevention-approach-ukrainian.pdf>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-101>

**INTERNATIONAL POLITICAL DECISIONS IN RESPONSE
TO ARMED VIOLENCE: BALANCING HUMANITARIAN VALUES
AND NATIONAL INTERESTS**

**МІЖНАРОДНІ ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ У ВІДПОВІДЬ
НА ЗБРОЙНЕ НАСИЛЛЯ: БАЛАНС МІЖ ГУМАНІТАРНИМИ
ЦІННОСТЯМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ ІНТЕРЕСАМИ**

Feshchuk T. L.

*PhD Student at the Department
of Political Science
and International Relations
Taras Shevchenko Luhansk
National University
Poltava, Ukraine*

Фещук Т. Л.

*аспірант кафедри політології
і міжнародних відносин
Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка
м. Полтава, Україна*

Основу політичного життя, його базу дію становлять політичні рішення. Ухвалення політичного рішення і шляхи його реалізації, це не просто важливий елемент політичного процесу, а і демонстрація суті міжнародних політичних механізмів.

Політичне рішення – передбачає здійснення відповідних заходів на основі аналізу та оцінки умов внутрішніх і зовнішніх умов діяльності шляхом вибору оптимального альтернативного варіанту дій; це сукупність технологій, за допомогою яких стихійний тиск суспільних проблем перетворюється в цілеспрямований управлінський вплив, який

передбачає розв'язання значущих для суспільства проблем в рамках певної ціннісної системи координат [2, с. 17].

Міжнародні відносини передбачають розв'язання значущих для міжнародного співтовариства проблем. Важлива умова таких політичних рішень – зняття міжнародної напруженості.

Збройне насилля (агресія, війна) є потужним інструментом реалізації політичної волі як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівні, що призводить до кардинального та швидкого переформатування політичної системи, ротації владної еліти, зміни політичного режиму, форми правління або всієї політичної конструкції загалом[5]. Воно залишається одним із найсерйозніших викликів сучасного світу, вимагаючи швидких і ефективних міжнародних політичних рішень.

Водночас такі рішення завжди знаходяться у складному балансі між необхідністю захисту гуманітарних цінностей і національними інтересами держав, що в свою чергу створює дилему для міжнародної спільноти, яка прагне одночасно підтримувати принципи міжнародного права та забезпечувати власну безпеку та стабільність.

Російсько-українська війна спричинила безпрецедентні виклики в глобальній системі міжнародної безпеки, викликаючи занепокоєння щодо майбутнього колективної оборони, геополітичної стабільності та міжнародного правопорядку. Ті, трансформаційні процеси, які наразі відбуваються у перебудові світу політичного, стали предметом обговорення й вироблення політичних рішень на багатьох міжнародних рівнях, у діяльності урядових і неурядових міжнародних організацій та в міждержавних відносинах загалом. Широкомасштабне вторгнення 2022 року продемонструвало, що світові держави та інституції зіткнулися з необхідністю переглянути свої стратегії запобігання, управління та реагування на конфлікти. Війна виявила критичні слабкі місця в поточних системах безпеки, виявивши обмеження багатосторонніх організацій, таких як ООН, НАТО та ОБСЄ, у забезпеченні регіональної стабільності, запобіганні агресії та захистом гуманітарних цінностей.

Виходячи із основних концепцій, що покладені в основі міжнародних відносин[7;8], маємо можливість виокремити концепції, які пояснюють процес ухвалення міжнародних політичних рішень у відповідь на збройне насилля, зокрема: *ліберальний підхід* акцентує увагу на необхідності міжнародного співробітництва, дипломатичних переговорів і захисту прав людини; *реалістичний підхід* наголошує на тому, що держави ухвалюють рішення, виходячи передусім із власних національних інтересів і стратегічних пріоритетів, намагаючись

управляти або пом'якшувати конфлікти; *конструктивістський підхід* підкреслює роль міжнародних норм і цінностей, які формують сприйняття легітимності рішень.

Ключову роль у формуванні міжнародних політичних рішень щодо збройного насильства відіграють гуманітарні цінності, які є каталізатором для дій на міжнародній арені. Такі гуманітарні виклики, як вимушена міграція та криза біженців, екологічні катастрофи, енергетичні проблеми, голод провають реакцію міжнародної спільноти, що проявляється у виробленні і реалізації політичних рішень, дії яких спрямовані на полегшення страждань та відновлення людської гідності. Основними аспектами такого впливу є: дотримання норм міжнародного гуманітарного права та прав людини; інституційна роль ООН, Європейського Союзу та інших міжнародних організацій у просуванні гуманітарних ініціатив; діяльність неурядових організацій, які формують тиск на уряди, вимагаючи втручання для захисту цивільного населення.

Одним із таких міжнародних політичних рішень є Доктрина «responsibility to protect» («R2P», «RtoP»), яка пропонує виважені й розумні стандарти виконання державою та міжнародною спільнотою зобов'язань щодо захисту від грубих порушень прав людини (вчинення злочинів проти людяності, геноцидом, етнічними чистками, тощо). Основними «стовпами» імплементації відповідної доктрини є: *зобов'язання держав щодо захисту*. Воно полягає у незаперечному обов'язку держави захищати своє населення – як громадян, так і негромадян (іноземців, апатридів, біженців та ін.) – від геноциду, воєнних злочинів, етнічних чисток та злочинів проти людяності, а також від підбурювання до них; *міжнародна допомога та створення потенціалу*, який полягає в готовності міжнародного співтовариства посилювати співпрацю держав-членів, регіональних та субрегіональних утворень, громадянського суспільства і приватного сектору щодо запобігання масовим та грубим порушенням прав людини; *своєчасне і рішуче реагування*, який охоплює обов'язок держав-членів вжити колективних своєчасних і рішучих дій у забезпеченні захисту від масових вбивств чи інших грубих порушень прав людини населення держави, яка не може сама забезпечити захист своїх громадян[6].

Попри високий рівень риторики про гуманітарні принципи, держави перш за все керуються національними інтересами у процесі ухвалення політичних рішень щодо збройного насилля (війн, збройних конфліктів, тероризму, агресії, тощо). Основні фактори, що визначають національні

пріоритети: геополітичні інтереси та питання безпеки, зокрема ризик поширення конфлікту на сусідні країни; економічні фактори, включаючи доступ до природних ресурсів, торгіві зв'язки та стабільність ринків; внутрішньополітичні міркування, які впливають на рішення урядів щодо військової або дипломатичної підтримки сторін конфлікту.

Реакція міжнародної спільноти на російську агресію проти України стала яскравим прикладом балансу між гуманітарними та національними інтересами. З одного боку, західні держави підтримують Україну санкціями[1], постачанням зброї[3] та фінансовою допомогою[4], обґрунтовуючи це необхідністю захисту суверенітету та прав людини. З іншого боку, деякі країни вагаються через політичні та економічні наслідки конфлікту[9].

Зростання загроз міжнародній безпеці зумовлює необхідність розробки та впровадження ефективної безпекової складової політики та механізму її реалізації. Баланс між гуманітарними цінностями та національними інтересами залишається одним із головних викликів у міжнародному політичному процесі. Аналіз випадків міжнародного реагування на збройне насильство демонструє, що жоден підхід не є універсальним, і політичні рішення приймаються на основі поєднання обох чинників.

У майбутньому для підвищення ефективності міжнародної реакції на конфлікти необхідно виробити більш чіткі критерії для військових інтервенцій з урахуванням як гуманітарних, так і безпекових аспектів, посилити механізми багатосторонньої дипломатії та міжнародного права, покращити взаємодію між державами та міжнародними організаціями для вироблення спільних політичних рішень. Пошук рівноваги між гуманітарними цінностями та національними інтересами є ключовим завданням міжнародної політики у сфері врегулювання збройного насилля.

Література

1. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України. НІСД: Національний інститут стратегічних досліджень. 17.11.2023. URL:https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/mizhnarodni-sanktsiyi-yak-instrument-strymuвання-rosiyskoyi?__

2. Петренко І.І. Політичне рішення. Навч. посібник. К.: Норма права, 2023. 220с.

3. Список постачання зброї та обладнання в Україну під час російського вторгнення. Вікіпедія : вільна енциклопедія URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>

4. Україна отримала понад \$23 млрд міжнародної допомоги від початку повномасштабної війни– Шмигаль. *Суспільне. Новини*. 18 листопада 2022. URL: <https://suspilne.media/320092-ukraina-otrimala-ponad-23-mlrd-miznarodnoi-dopomogi-vid-pocatku-povnomasstabnoi-vijni-smigal/>

5. Фещук Т. Особливості прийняття політичних рішень в умовах воєнного стану». *«Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи»*: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, 14 червня 2023 року, Чернівці, 2023.

6. Христова А. Доктрина «R2P»: зобов'язання держави та міжнародної спільноти щодо захисту прав людини. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014, № 2 (77). С.42-52.

7. Чупрій Л. Ключові концептуальні підходи до дослідження системи міжнародних відносин. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. Серія. Міжнародні відносини. 2021, Вип. 1 (9). С.45-62

8. Шергін, С. Парадигмальна еволюція в політології міжнародних відносин. *Освіта регіон*. 2012, № 1, с. 132–146.

9. 10 країн Європи, які називають себе нейтральними. *Актуально*. 28 серпня 2023 року. URL: <https://www.holosameryky.com/a/7243957.html>